

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondențele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane pe 1/2 an 5 „	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	
„ România și străinătate pe an 14 franci pe 1/2 an 7 „		

Uniunea Românilor din Transilvania cu biserică romano-catolică sub împăratul Leopold I.

IX

Despre Sinodul din luna Septembrie 1700.

(Continuare)

Noi credem, că toate neexactitățile și rătăcirile aceste au provenit numai în lipsa manifestului original, care a mucezită aproape 300 de ani în întunecul uitării. Lipsind acest document neprețuit și ignorându-se faptele istorice, s'a putut da din partea celor interesați actului de uniune o momentuositate atât de mare, prin aceea, că s'au adunat datele amintite, s'au formulat încheierea definitivă a uniunii prin sinodul din 4 și 5 Septembrie cu mersul lui cel complicat și cu decisiunile și desbaterile problematice; care ar fi fost cel mai mare sinod al Românilor din Transilvania, la care ar fi participat, afară de protopopi și preoți, trei deputați din fiecare sat împreună cu o mulțime de lumeni, primindu-se sărbătorește uniunea de toți. Tote decurg, ca când ar fi fost înainte pregătite și calculate. Tocmai aceste exagerări lovesc teoria susținută cu atâta emfasă, cădând prin înseși consecvențele trase din ea. Istoricul nepreocupat va vedea în relatările menționate manifestată tendința, cum le-ar fi plăcut unora să se fie încheiat uniunea, ér nici decât, cum s'a întâmplat în realitate. Căci dacă privim datele principale și le examinăm pre rând mai de aproape, rezultă apriat evidenta lor falsitate. Datul sinodului este arbitrar; actul emis e traducțiunea latină a manifestului original cunoscută de mai înainte ca neexactă și intercalată; iscăliturile sunt neautentice; ér numărul celor uniți atât de exagerat, încât nici la vorbă nu mai poate veni. Celealalte coniecturi merită tot atât de puțin creșterea și se pot privi ca

întreșute spre rădicarea momentuosității sinodului. Nu negăm țenerea unui sinod în Sept. 1700, fiindcă actele păstrate din ședința dela 14 a lunei acesteia par autentice dar negăm, că în 4 și 5 Sept. s'ar fi deplinit încheierea uniunii, după cum este espusă în cunoscutele isvóre combătute de noi din cauză, că referatele lor nu se basază pe documinte demne de creșterea, ci spun lucrul fără critică, fără iubire de adevăr și fără privire la circumstanțele istorice. Susținem mai vèrtos, cumcă uniunea acceptată la 7 Oct. 1698, ajungând la discușiune în sinodul din Sept. 1700, s'a tractat cu un act deplinit și s'a putut desbate prin urmare numai regularea cestiunii. În sinodul acesta samănă să se fie discutat de trebî administrative și disciplinare.

Dar se urmărim cursul evenimentelor mai departe.

Curentul catolisării puternic, cum era, neoprit nainta în Transilvania cu toate pedecile, puse de contrari. Prin confirmațiunea lui Atanasiu credea protectorii propagandei, că se va face capăt luptelor ivite prin incidentul uniunii. Cu progresul uniunii se întărea rezistența clerului și credincioșilor români contrari Catolicismului; se înmulțiau persecuțiunile, intrigile și silințele acatolicilor, de a zădărnici scopul propagandei. Atitudinea suspectă a Metropolitului Atanasiu, care nu întrerupsese relațiile cu Exarchatul Munteniei, ocupă serios pe agenții catolici, fiindcă rentorcearea lui Atanasiu la ortodoxia putea ușor nimici rezultatele ostenerilor de atâta ani. Îtrobarea uniunii pretindea o urgentă deslegare. Confirmațiunea lui Atanasiu cerută în érna an. 1698 și vara 1699 se deplini formal în primăvara anului 1701¹⁾.

(Va urma).

¹⁾ Nilles op, cit., pag. 219, 245 și tratatul „De confirmatione Atanasii“ pag. 256 et ss.; Actul și progresul Neamurilor în Ardel

Sfințirea bisericii gr. or. rom. din Nădrag

(Fine)

Se observă la locul acesta, că Dl administrator al stabilimentelor Engelbert Beutl a condus și supravegheat edificarea bisericii încontinuu și fără remunerațiune și tot fără remunerațiune a făcut și colaudarea bisericii. Fie amintită aceasta împregiurare spre lauda Dlui Engelbert Beutl.

Până s'a făcut colaudarea administratorul parohial Nicolae Groza iun. pune la cale și dirigează procesiunea pentru ducerea antimisului dela vechia casă de rugăciune la noua biserică. Punct la 4 oare preoții se îmbracă în ornate. Fetițele, cari la primirea delagatului arhieresc au fost îmbrăcate în alb, formează fruntea procesiunii.

Înainte fetițelor merg ducătorii praporilor, după fetițe părinții lor, urmează comitetul și epitropia parohială și mai pe urmă preoțimea. După preoțime publicul străin, care cu multă plăcere a alergat să vadă o festivitate a bisericii române gr. or. Cu cântăreți aleși ca părintele George Petrescu și George Buru; ca părinții Nicolae Groza senior și iunior; cu cântăreți de reuniune ca învățătorii: Nicolae Ianculescu, Alos. Onae și Costescu poate omul să aranjeze o procesiune, carea să impună, după cum a fost și procesiunea din Nădrag. Folosindu-ne mulțimea publicului, de odată cu antimisul s'au transportat dela casa veche de rugăciune toate recuisitele și podoabele bisericii celei nouă.

Ajunsă procesiunea la biserică nouă se începe numai decât vecernia. Fiindcă la biserică nouă aștepta o mulțime mare de popor, mai mult străini de naționalitatea și religia noastră, vecernia s'a legat cu utrenia și astfel s'a făcut așa numita preveghiere în prezența publicului întreg, carea a durat până la 8 oare seara. Sunt credincios al bisericii dreptmăritoare și trebuie să mărturisesc, că pare-mi-se nici când nu am simțit frumseța ritului bisericii noastre ca în Nădrag, când am văzut perondându-se la cântarea alternativă preoții cu învățătorii ca cântăreți de renume și interpretând cântarea cu vocile lor dulci și armonicoase așa după cum cere momentul sfințirii unei biserici orientale.

După terminarea serviciului divin, Sâmbătă seară ne-am întrunit la o cină comună în localul casinei societății. Momentul însuflețitoriu la cină la înălțat prezența Dlui pretopretore Fogarasi din Sacul, carele invitat fiind a asistat din predilecțiune la actul sfințirii precum și la toată petrecerea aranjată din incidentul sfințirii.

Duminecă dimineața cerul e senin, o prevestire, că ziua întreagă va fi frumoasă, ceea ce așa sa și întemplat. Încă de Sâmbătă seara s'a vestit că servi-

țul sfințirii se va începe la 10 oare a. m. Biserica se înfătoșază ca o mireasă împodobită în ziua cununei ei. Preoțimea se adună la biserică. Sosesc corul plugarilor din comuna Gavojdia, carele a alergat se înalte nimbul festivității. Preoți se îmbracă în ornate strălucitoare, care de care mai frumoase. Delegatul arhieresc dă binecuvântarea și se începe actul sfințirii, carele decurge măiestros.

Biserica e îndesuită de public, și credincioșii noștri au trebuit să facă loc în biserică publicului străin de altcum invitat. În biserică publicul se așază astfel: în fața strănilor cântăreților se postează fetițele îmbrăcate în alb cu buchete în mâni. Cântăreții alternativi ocupă loc în stranele lor. Funcționarii societăți și soțiile lor ocupă locul în scaune așezate anumit în despărțământul bărbaților; la spatele lor onorațorii de altă confesiune. În despărțământul femeilor credincioși de ai noștri mestecați cu străini.

Terminat actul sfințirii se începe sf. liturgie. Atât la actul sfințirii cât și la liturgie esmisul arhieresc e asistat de preoții George Petrescu, George Buru ambii din Caransebeș; Ioan Pușcan din Criciova, Nicolae Groza sen. din Gavojdia și Pavel Popoviciu din Crivina. Corul plugarilor din Gavojdia sub conducerea capelanului Nicolae Groza iun. cântă răspunsurile liturgice cu multă sirguintă. Liturgia decurge cu cel mai serbătoreasc accent din toate punctele de vedere, așa în cât de admirația străinilor și din espunerile lor am aflat că și ei au simțit puterea rugăciunii și măiestria ritului bisericii dreptmăritoare răsăritene.

Sub priceasnă delegatul arhieresc întretine publicul cu o cuvântare scurtă dar potrivită; laudă rivna credincioșilor la edificarea bisericii, face elogiul societății pentru sprijinul moral și material oferit credincioșilor greco-orientali, ridică meritele Dlui Dr. Ilie Petrașco și laudă viul lui interes arătat în conducerea poporului la edificarea bisericii, accentuează cu laudă zelul epitropul Ioan Bogdan și al altor credincioși din Nădrag. În fine ca să-și implinească o plăcută datorință cetesce numele celor ce au făcut cinste la biserică.

Din lista cetită am aflat, că au dăruit pentru împodobirea bisericii Dl Dr. Ilie Petrașco și soția sa Carola cu fii lor 2 prapori, 1 candelă și 1 cruce de argint de china. Domnul administrator al stabilimentelor Engelbert Beutl și soția sa au dăruit un prea frumos chivot de lemn. Dl Ioan Bogdan epitrop parohial cu soția Rosalia și fca lor Gizela au dăruit 2 icoane la dveri, o candilă de argint de china și un acoperemint pe analog; Dl Alex. Brezovan și soția lui Berta au dăruit perdelele dela ușile templei și acoperemintele pristolului; Iohan și Ana Wagner au dăruit icoana Preacuratei și a Mântuitorului Cristos de pe templă ca iconi împărătesci; Petru și Ilona Covaciu au dăruit doauă sfeșnice de fer înaintea templei; Ofelia Muntean și Elena Adam câte un acoperemint pe iconostasele din-naintea templei; Ioan Ardelean și mamă-sa Cristina au dăruit o candilă și unt de lemn; Iosif Dan au dăruit 2 acopereminte pe iconostasele din

pune anul 1700, în care ar fi mers Atanasiu la Viena. Acosta e greșită. *Sincăi și S. Clain* dau potrivit 1701, vezi op. celui dintăiu tom. cit. pag. 198. *Nilles* l. c. mai înainte, aduce mai multe documinte relative la confirmațiunea lui Atanasiu.

despărțământul femeilor; Domnișoara Loti Vogel și Doamna Berzovan un acoperământ pe pistol de toată frunseța. Toți acești dăruitori sunt din Comuna Nădrag.

Au mai dăruit Ioan Miclău cu soția sa Maria, Ioan Muntean cu soția sa Iosefina, toți din Lugoj, o candelă mare galvanisată așezată în fața templei la mijloc; Alesandru Buciu și noru-sa Ana, Constantin Buciu și soția toți din Lugoj au dăruit 1 prinos, 3 icoane și o candelă; George Ciologariu din Logoj 2 icoane dela ușele împărătesei; Ioan și Persida Mițuțoni din Caransebeș o căldărușă pentru apa sfințită și doamna preuteasă Constanța Tătuca din Iablanța au dăruit 3 fl pentru cumpărarea ștergarelor necesare la spălarea pistolului.

Sfânta liturgie s'a terminat la 12 $\frac{1}{2}$ oare. Eșind dela liturgie esmisul arhieresc și preoțimea conlurgisitoare sunt aclamați de public drept mulțămîtă pentru serviciul prestat.

În drumul său dela biserică delegatul arhieresc face visite la oficianții societății însoțit de Dl Dr. Ilie Petrașco, fiind primit în tot locul cu multă afabilitate și curtuosie.

La 1 oară se începe banchetul în sala cea mare a casinei. În fruntea mesei o delegatul arhieresc. De dreapta lui Spectabilul domn protopretore Fogarasi, de stînga administratorul stabilimentelor Engelbert Beutl și așa se așază cei 65 de domni și doamne la locurile lor avizate prin bilete.

La timpul corespunzător Spectabilul Domn protopretore Fogarasi ridică primul toast pentru M. S. Împăratul și Regele nostru Francisc Iosif I. Al doilea toast îl poartă P. On. Domn protopresbiter ca esmis pentru Ilustritatea Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea. Ambele toast s'au ascultat stînd în picioare. Părintele Nicolae Groza iun. toastează pentru delegatul arhieresc, Dr. Ilie Petrașco pentru societate, protopretorele Fogarasi pentru dame, Domnul notariu Berariu din Șdioara pentru Dr. Ilie Petrașco. Domnul învățătoriu Nicolae Ianculescu pentru vrednicul prtopresbiter al Lugojului Dr. George Popoviciu. Preotul Nicolae Groza sen. pentru preoții conlurgisitori. Se toastează apoi pentru corul din Gavoșdia și pentru întreprinzătorii zidirei bisericii David Berneanțu, carele s'a asemenat Măestrului Manole din legendă, cu deosebire aceea că ce zidea Berneanțu ziaa, nu se dărîma noaptea, și numai așa îi succede a termina zidirea în câteva luni, spre bucuria și placeea tuturor.

La oarele 5 s'a ridicat masa și s'a aranjat sala pentru concertul dat în favorul bisericii de corul plugarilor din Gavoșdia. Producțiunea corului a succes peste toată așteptarea. A fost mult aplaudat monologul ciobanului.

După concert a urmat bal, carele a durat până în zori de zi. Vis-a-vis de localul casinei în ospătărie și-a petrecut poporul cu joc și musică asemenea până în zori de zi.

Astfelu s'a terminat sôrbarea aranjată din incidentul sfințirei bisericii din Nădrag.

Amintesc ca de închiare, că societatea a sistat lucrul de Sâmbătă din 11/24 până Marți dimineața în 14/27 Noembre pentru ca toți cei angajați la societate fără deosebire de naționalitate și confesiune să-și poată petrece la sfințirea bisericii, pentru care a dat grătuit ferul, tinicheua la acoperiș, întreg materialul de lemn, piatra pentru fundament și transportul cărămidei dela gara din Gavoșdia până la Nădrag.

Uau! din cei de față.

Părintelui Ghidiu

În Nrul 39 al „Foi Diecesane“ mi-am permis de am reimprospătat în câteva șire o cestiune de mare importanță pentru noi și biserica noastră, cestiune abandonată acuma de mult de către cercurile, în a căror competență cădea ea. Scrisesem adecă despre fundațiunea lui Ioan Trandafil. Apelasem totodată în acel articol la congresul național bisericesc, care peste câte-va zile avea să se întrunească la Sibiu, cerându-i intervențiunea la locurile competente pentru de a ne câștiga dreptul, ce ni-l garantează însuș actul de fundațiune.

Dar unde dai și unde crapă!

Câte-va săptămâni după apărerea articolului meu mă trezesc cu o „Reflecțiune“ eșită din peana părintelui protopop al Caransebeșului Andreiu Ghidiu, în care mă ia la refec reproșându-mi „neesactitate“, etc. în privința informațiunilor, cu cari voiam să servesc măritului congres.

Ce e drept, în espunerea informațiunilor mele nu m'am estins asupra tuturor minuțioșităților, ci am tractat cestiunea într'o formă mai mult generală, iar pe lângă aceea n'am avut să combat pe cineva, ca d. e. păr. Ghidiu pe mine, căci într'un atare cas o espunere mai minuțioasă se impunea de sine.

Părintele protopop Ghidiu mă acuză cu pretinsa afirmare, că „cunosc documentul lui Ioan Trandafil“. Îl rog pe părintele protopop să nu se supere, dacă 'l voi avisa la articolul meu spre a se convinge, că așa ceva n'am susținut. Am zis numai: „*cunosc un document, care probează existența a patru stipendii de câte 500 fl. anual pentru tinerii ortodocși născuți în Transilvania, stipendii aflătoare în mâna Sârbilor*“. De acel document consider eu o scrisoare, ce se află și azi în posesiunea mea și care confirmă cele zise de mine, că adecă există 14 stipendii, dintre cari 4 sunt pe sama tinerilor din Transilvania. La această scrisoare m'am referit eu, când am scris, iar nu la actul de fundațiune alui Ioan Trandafil, pe care act într'adevăr nu l-am cunoscut.

Ce privesce aserțiunea mea, că Trandafil ar fi testat averea sa pentru tineri, cari ar voi să se specializeze la facultatea teol. din Cernăuși, precum și aceea, că însuș Trandafil ar fi precizat numărul stipendilor, apoi aceea de fact se basează pe o înfor-

mașină falsă — despre ceea-ce după publicarea articolului m'am convins și din altă parte — însă informatorul meu, un Sârb, fost coleg în Cernăuți, mi-a comunicat-o în buna credință, că servește cu informațiuni cât se poate de esacte.

La acestea se reduc „neesactitățile“ „necorectitățile“ și toate „ne — actitățile“, pe cari mi le trântesc părintele protopop în „Reflexiunea“ DSale.

Iar acumă fie-mi permis a trece o leacă mai departe.

Părintele protopop Ghidiu, pentru care totdeauna am avut cea mai sinceră stimă și admirație, își îmbracă ideile „reflexionare“, cum ar zice un savant oare-care, în o formă, în care nu prea sunt obicinuit, a le vedea. Un ton plin de ironie se poate remarca aproape din fie-care cuvânt al „Reflexiunii“ DSale. Nu sunt conștiu de vre-o faptă, prin care aș fi putut escita când-va nervositatea părintelui protopop. În „Reflexiune“ DSa se acată de cuvinte, ba până și de litere, pe cari pe lângă un dram de bună voință le putea taca de erori de tipar și în cazul cel mai rău de un „lapsus calami“. Așa bună-oara DSa îmi contestă cunoascerea esactă a numelui testatorului, rectificând în loc de Trandafir = Trandafil, iar în alt loc pune cuvântul „instituțiunile“ între semnele citațiunii și îl subliniază, ca pe unul ce l-aș fi folosit rău.

Într'adevăr sunt foarte surprins și nu-mi pot da sama, că de ce atâta supărare?! În întregul articol eu cuvânt de ofensă ori supărare la adresa părintelui protopop n'am scris. Unicul pasagiu, prin care dl protopop în susceptibilitatea DSale putea să se simțască atins, — cu toate că intențiunea mea pe departe nu era de a provoca superare — este următorul:

„E greșit a se împrieteni cu ideia, că simpla cvalificațiune dela un seminar din patrie și absolvarea vre-unei facultăți filosofice din străinătate, îndreptățesc deja pe cineva de a ocupa vr'un post de profesor de teologie ori în consistor“ — înțeleg *post in consistor*, ce presupune studii teologice.

Dacă într'adevăr acestea ar fi cuvintele, prin cari s'a simțit atins părintele Ghidiu, atunci fie-mi permis a reflecta, că în momentul acela cel mai puțin la DSa am cugetat. Mă cugetam însă, ce e drept, la aceia, cari sub fericitul Miron pe lângă teologia din Sibiu cercetau *filosofia* din Lipsca și apoi propuneau în patrie *teologia*. Era totuș prea mult, și aceasta o va concede-o și părintele Ghidiu.

Cumcă posturile de profesori și gradurile ierarhice „s'ar duce pe copcă“ — vorba dlui protopop — nu me tem tocmai, dar cumcă a face studii filosofice la Lipsca și a propune la noi studii ca Dogmatica, ori Exigesa, ori Dreptul bisericesc oriental, — aceasta o susțin totdeauna, că este o anomalie.

Repet ceea-cé am zis în articolul meu, că aceasta o recunoasce și Î. P. S. S. D. Metropolit, care în scurtul

restimp de când stă în fruntea metropoli noastrei a trimis deja doi tineri la Cernăuți, plus câți-va pe când era încă la Arad. De ce nu la Lipsca?

Și că la Cernăuți într'adevăr se face știință temeinică, o dovedesc produsele literare pe terenul teologic de valoare nedisputaveră ale unui Timuș, Mironescu, Chiricescu, Dinulescu, Olariu, Popoviciu, Barbu, și prestațiunile în cele administrative — rămân la diecesa noastră — ale dnuului G. Popoviciu, și d-nului Badescu fala clerului nostru. Iar cuncă afară de această instituțiune înaltă, facultatea teologică din Cernăuți, condusă de bărbați, cari lucesc ca luceferi pe orizontul științei teologice, zic cumcă afară de această școală înaltă numai știință superficială teologică se face — onoare escepțiunilor — o dovedesce îndestul autorul „Pnevmei“ și al a 1001 de recensțiuni și spicuiuri, carele cu ideile sale excentrice face onoare lui Arie.

Îmi mai permit o întrebare.

Dacă fundațiunea lui Ioan Trandafil există deja de prin anii 1862, aș dori să știu, că de ce n'au ventilat alții din generațiile mai vechi această cestiune, pentru-ca și noi, popor vecinic în lipsuri materiale, să ajungem în posesiunea dreptului nostru garantat prin munificența unor mecenați, la noi atât de rari ca corbii albi? În special mă adresez cătră părintele protopop Ghidiu cu întrebarea, că de ce n'a scris DSa până acumă privitor la fundațiunea lui Trandafil, mai ales că avea cunoștință despre ea „încă de pe timpul când era elev în seminariul Andreian“, după cum însuș DSa o mărturisește.

La finea „Reflexiunii“ dl protopop „se simte dator a mai adauge, că nu are cunoștință, dacă măritul congres . . . s'a ocupat de cestiunea stipendiilor înființate de Ioan Trandafil, scie însă pozitiv, că autoritatea bis. chemată a făcut pașii de lipsă la înaltul minister“ etc. Este adevărat, că congresul nu s'a ocupat de această cestiune *in congres*, dar a făcut-o — după cum am aflat ulterior — pe altă cale. Mă bucur, că scrisoarea, ce o primisem dela secretarul patriarhal și pe care la insistența unui amic am pus'o la dispoziția unui înalt degnitar bisericesc, a fost binevenită și a contribuit mult la întărirea convingerii despre existența fundațiunii din chestie. Poate că tocmai în urma ei s'au făcut demersurile pe la ministeriu, pentru-ca afacerea să nu doarmă iarăș somnul, pe care neconturbat l-a durmit dela 1862 încoaci. Aceasta este mângăerea mea.

O vreme bună nu mai sciam de soarta scrisorii desamintite, ceea-ce m'a îndemnat să tractez afacerea pe cale publicistică. Făcându-se însă pașii necesari deja mai nainte, fără ca să știu eu ceva, tractarea afacerii fundațiunii în congres nu mai avea sens.

Dimitrie Cioloca

Protopresbiterul Simeon Popescu, profesor.

— Dare de seamă, Spicuire. —

Bobârnaci.

(Urmare)

Cine este „necinstit, mișel“?

Din experiență sciu, că religionea a fost și este cel mai neglijat obiect de învățământ în școalele noastre.

Credeam, că acest rou e pe cale să se îndrepte, văzând că oamenii cu studii s'au pus pe lucru. Între acești oameni e și d-l Dr. Barbu, care a compus o mulțime de cărți de religione și a scris și îndreptare, de cari să se țină preoțimea și învățătorimea noastră la propunerea religiei.

O „Dare de seamă“, publicată de protopresbiterul și profesorul Simeon Popescu în „Tribuna“, m'a desamăgit în câtva. Cărțile d-lui Dr. Barbu sunt prezentate nu numai ca nise cărți „proaste“, ci și primejdioase.

Cu mare nerăbdare așteptam acum să citesc replica d-lui Dr. Barbu, căci nu puteam presupune, că d-sa ca preot, profesor și doctor de teologie n'ar răspunde acusat fiind de *eresie* de cătră un protopresbiter și profesor.

Mare însă mi-a fost mirarea, când cetisem prin alte foi, că „Tribuna“ nu publică răspunsul d-lui Dr. Barbu.

În cele din urmă citesc „Răspunsul“.

Nu sunt nici teolog, nici pedagog mare, dar la istorie pricep atâta, ca în cas de controversă să judec imparțial.

Cetind „Darea de seamă“ a d-lui S. Popescu și cetind „Răspunsul“ d-lui Dr. Barbu, acesta din urmă s'a rehabilitat — în ceea ce privește istoria — în ochii mei. Presupunând, că d-l Dr. Barbu nu „scoate din mână“ ce serie, am ramas pe lângă convingerea, că în chestii de istorie d-l S. Popescu este un „ventriloc“ sau cum am zice noi: vorbește din burtă.

Dar vai, păcatele mele, d-l S. Popescu, după mine strins cu ușa, răspunde la „Răspunsul“ d-lui Dr. Barbu în o „Spicuire“, publicată tot în „Tribuna“.

În „Spicuirea“ d-sale d-l S. Popescu scoate la iveală nise mistificări de lucruri, pentru al caror autor foarte nimerite sunt atributele de „necinstit“ și „mișel“, atribute date de d-l S. Popescu.

Dar cine e „necinstitul“ și „mișelul“?

Ca să pot constata acest lucru mi-am procurat „Manualul de Istorie Bisericească“ a dlui Dr. Barbu, pe lângă carele luând „Darea de seamă“ și „Spicuirea“ d-lui S. Popescu și „Răspunsul“ d-lui Dr. Barbu — mi-am făcut concluziunile.

Ca stimații cetitori să mă poată înțelege, espun din vorbă în vorbă tot, ce privește întrebarea pusă ca titlu la șirele mele.

În „Manualul de Istorie Bisericească“ sub capitulul: „V. Persecuțiunile Creștinilor“ se afla pe paginile 15 și 16 piesa:

13. Causale persecuțiilor

Creștinii au fost foarte mult persecutați pentru credința lor. Persecuții au fost din partea Iudeilor, din a Păgânilor și a Mohamedanilor.

Iudeii au persecutat pe Creștini, de oarece învățăturile lui Cristos și ale Bisericii lui nu se potriveau cu așteptările, ce le aveau ei despre viitorul Mântuitorin.

Păgânii persecutau pe Creștini, pentru că învățăturile acestora nu se uniau nici cu vederile statului, nici cu ale învățătorilor și preoților păgâni și nici cu ale poporului de rând.

Statele păgâne considerau religionea creștină de foarte periculoasă. Ele priveau cu ochi răi adunările Creștinilor, retragerea lor dela mișie și dela oficiile de stat și-i credeau a fi oameni fără de Dumnezeu, pentru că nu luau parte la cultul idololatru al zeilor păgâni.

Învățății păgâni țineau legea creștină de o prostie, absurditate. Ei nu se împăcau cu învățăturile de credință creștine, pe cari nu le înțelegeau, și nici cu învățăturile morale creștine, cari stăteau în cea mai mare contradicție cu modul lor de a trăi.

Preoțimea păgână era mare inamică a Creștinismului, căci prin delăturarea idololatricii i-se amenința vaza și bunăstarea.

Mulțimea poporului păgân, ațipită de învățății și preoții lor, nu vedea în creștini, decât nise oameni fără de lege, fără de Dumnezeu și cari sunt cauza tuturor nefericirilor, ce veneau asupra lor. Iată o mulțime de cauze, ce au făcut pe Creștini nesuferiți în ochii Păgânilor.

Dară cei mai periculoși inimici ai Bisericii creștine au fost *Mohamedanii*, pe cari i-a făcut fanatici învățătura lor religioasă: *acela, care se luptă pentru religia mohamedană și omoare mulți inimici, nu fi părtaș de cea mai mare fericire. Așadară fanaticismul religios este cauza, din care au persecutat Mohamedanii pe Creștini.*

În „Darea de seamă“, d-l S. Popescu scrie („Tribuna“ 1900 Nr. 122):

Nici în „alegera și aranjarea materialului“ dela autori citați în prefață, dl autor n'a fost peste tot norocos. A pus mai multă grabă de cât atențiune și chipzuintă la aranjarea materialului ales. De aci înțelesuri pe cari d-sa, presupun, nu le-a avut în vedere....

Pentru dovedirea acestei aserțiuni, d-l S. Popescu aduce mai multe casuri; cel ce privește tema mea este următorul:

La pag. 16 tractând persecuțiunile veacului II și III ne vorbesc într-o una și de persecuțiunile mohamedane, ca-și-cum acestea s'ar fi întâmplat în cele dintău veacuri creștine.

La această observare replică Dr. Barbu („Răspuns“ pag. 14):

A presupune, că d-l S. Popescu m'ar gasi în parte norocos la alegerea și aranjarea materialului din această broșură, ar fi o mare minune.

Nici că se poate altcum, când eu.... vorbind într'un singur paragraf despre contrarii Creștinilor: Iudei, Păgâni și Mohamedani, (spunând în notiță, că Mohamed s'a născut pe la 570) fac (?) pe cetitori să creadă, că persecuțiunile mohamedane „s'ar fi întâmplat în cele dintău veacuri creștine“.

La acest răspuns al d-lui Dr. Barbu, d-l S. Popescu scrie („Tribuna“ Nr. 205):

În „Darea de seamă“ eu am arătat dlui Dr. în mod cât se poate de cruțat, că din graba, cu care a lucrat, a greșit la alegerea și aranjarea materialului. Ca dovadă i-am pus în vedere.... chestia persecuțiilor, în care fără vre o indicațiune pune pe Mohamedan, în rînd cu Iudeii și cu Păgânii, făcând pe cetitori să creadă, că mohamedanismul a existat în veacul II, și III.

În răspunsul d-sale, dl Dr. Barbu mă prezintă cetitorilor „Foi Diecesane“ ca pe un om de rea credință, cum de altfel se încearcă a o face în mai multe rînduri prin răspunsul d-sale. D-sa spre ași acoperi greșala, susține că vorbind de Mohamedani într-o notiță (a bună seamă pe pagina pe care vorbește de Mohamedani) a spus, că Mohamed s'a născut la 570. Evident: concluzia, ce trebuie să și-o facă cetitorul cetind acest răspuns, este că eu aș fi nebăgat în seamă notița din chestiune, anume ca să-i pot face o acuzațiune dlui Dr. Barbu. Astfel de apucături ca cea, pe care mi-o atribuie mic dl Dr. sunt necinstie, și necinstit, mișel, urmează să me creadă cetitorii „Foi Diecesane“ fiind siguri de verocitatea afirmațiunii, nu a acuzațiunii dlui Dr. Barbu. Dar notița, de care ne vorbesc d-sa cu atâta lipsă de scrupul, e scoasă din mână d-sale: în broșura, pe care o am înăitea mea, la locul indicat (pag. 16) nu există și nu o găsesc în întreaga broșură*). Deci concluziunea nu i-o fac eu, să și-o facă d-sa.

Nici d-l S. Popescu și nici d-l Dr. P. Barbu n'au să facă concluziuni, ci noi cetitorii, căci doar la judecata noastră au apelat amândoi, când l au pășit pe terenul publicității cu controversele d-lor.

Concluziunile mele sunt trei:

1. Rău a făcut „Tribuna“, când n'a publicat

*) Subtrase de mine. P. B.

„Responsul“ d-lui Dr. Barbu. Sunt nedemne de un organ de publicitate serios motivele, ce s'au adus în contra publicării „Responsului“. Și și mai rău a făcut „Tribuna“ publicând „Spicuirea“ d-lui S. Popescu după ce a respins „Responsul“ d-lui Dr. Barbu.

2. Observările d-lui S. Popescu din „Darea de seamă“ la piesa 13 din „Manualul de Istorie Bisericească“ a d-lui Dr. Barbu n'au nici un înțeles, pentru că

a) în acea piesa se vorbesc în general de persecuțiilor Creștinilor și de cauzele persecuțiilor, nefăcându-se nici o amintire de veacul al II și III;

b) Iudeii și Păgânii n'au persecutat pe Creștini numai în veacul al II și III, căci numai într'un cas contrar cu acesta s'ar putea face cetitorii „să creadă, că mohametanismul a existat în veacul II și III“.

3. În controversa dintre d-nii S. Popescu și Dr. Barbu *misticări face d-l S. Popescu*, de oare ce d-l Dr. Barbu are la finea broșurii sale „*Notițe explicatoare la piesele: 1, 3, 4, 5, 13 etc.*“. Notița piesei 13 (pag 67 și 68) este:

Cei mai periculoși inimi ai bisericii creștine au fost Mohamed și partizanii lui. *Mohamed s'a născut pe la 570 în Meca, în Arabia.*

și așa mai departe încă 12 șire.

Prin urmare . . . . .

Cei cari sunt de o părere cu mine să redice mâna!

D. Gh.

(Va urma)

Varietăți

Onomastică. Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit *Filaret Musta* și-a serbat ziua numelui Vineri, la 1 Decembrie. Cu această ocaziune Prea Sântia Sa Domnul Episcop *Nicolae Popea* a binevoit a-l felicita în persoana pe Prea Cuvioșia Sa. Tot din acest incident membrii Consistoriului diecesan, corpul profesoral de la institutele noastre, reprezentanții Comunității de avere, a magistratului, oficerimea din loc și alți Onorații s'au prezentat Prea Cuvioșiei Sale, ca să-și exprime sentimentele lor de stimă și iubire dorindu-î încă mulți, mulți ani.

Fondul „Ioan Popasu“. D-l *Iosif Bălan*, profesor la institutul pedagogic-teologic din loc, a donat la „*Fondul de ajutorare Ioan Popasu*“ suma de 10 coroane. Biroul acestui fond aduce și pe această cale mulțămirea sale d-lui donator. Caransebeș, la 1 Decembrie 1900. — *Dr. Olariu*, președ. *Dr. P. Barbu*, secret.

Adunarea de toamnă a învățătorilor români gr. or. din desp. Bocșa, diecesa Caransebeșului, s'a ținut Joi în 16/29 Noembrie a. c. în școala gr. or. din Bocșa Montană dela 8—12 oare a. m. fiind prezenți $\frac{1}{3}$ parte dintre învățători, parohul *David Terfaloga*, din Recița, parohul din Ghilad *Aureliu Drăgan*, membrul fondator, avocatul *Ion Budințan* și protopreterle cercual *Iuliu Knoty*. Ordinea de zi s'a eschauriat în mod esemplar.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ a ținut Mercuri în 29 Noembrie st. v., o *ședință publică* în memoria Marelui Arhieru Andrei, în sala cea mare a edificiului nou seminarial, — cu următorul program: 1. „*Serenada*“, de R. Volkmann, esec. de orchestra societății. 2. „*Cuvânt ocașional*“, rostit de *Vasile Runcean*, cleric în cursul al III-lea. 3. „*Cheruvic*“, arangiat de T. Popovici, executat de corul societății. 4. „*Scrisoarea III*“, de M. Eminescu, declamată de *Ilariu Gonția*, cleric în cursul al III-lea. 5. „*Al III-lea poutpourin românesc*“, de I. Mureșan, orchestrat de Oct. Simtion, executat de orchestra societății. 6. „*Influența artei asupra omului*“, disertațiune de vice-președ. *Sebastian Stanca*, cleric în cursul al III-lea. 7. „*Jidanul în rain*“, anecdotă de Th. Speranță, declamată de *Ioan Sporea*, pedagog în cursul al III-lea. 8. *Hățegana*, de T. Popovici, executată de corul societății.

Doliu în biserica României. Sâmbăta trecută a reposat episcopul de Huși *Silvestru*, în etate de 62 de ani. Reposatul episcop a fost și profesor la facultatea teologică din București și are merite pe terenul literaturii bisericesci.

„Liturgia Stului Ioan Crisostom“ (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de *Nicolae Stefu* învățător în Arad. — Această liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase, pricesne și un adaus de cântece populare. — Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 3 coroane. Se poate comanda dela autor și librăria Ifj. Klein Mór, Árad.

Bibliografie

Avem înaintea noastră excelenta lucrare a compatriotului nostru Dr. G. Crainiceanu, intitulată „*Igiena ochilor*“ pentru îngrijirea ochilor sănătoși, slabi, bolnavi și orbi; alegerea profesiunilor, ochilarilor și alte sfaturi pentru păstrarea vederii. București 1900. Prețul 1 leu, de vânzare la Socec și la Librăria română în Roman. Cartea a apărut și în limba germană la Franz Pietzcker în Tübinga. Prețul M. 2.40. Opul se recomandă de sine tuturor celor ce se interesează de acest subiect, care în această lucrare e scris pe înțelesul ori-cărui sciutor de carte.

Cuvânt funebru, rostit la înmormentarea fostului director și învățător pensionat: G. Bellissimus întemplată la 8/21 Octomvru 1900, de I. Dariu. Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1900. Prețul 20 fileri.

Concurse

Se escrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. de nou înființată din **Jupani**, protopresbiteratul Făgetului, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreună cu acest post sunt :

1. Salariu în bani gata 600 cor.
2. Pentru scriptaristică 6 cor.
3. Pentru conferință 5 cor.
4. Pentru curatorat 12 cor.
5. 16 metri lemne, din cari are a se încălzi și sala de învățământ.
6. Dela fiecare înmormântare, la care va fi poftit 40 fil.
7. Cuartir natural cu două încăperi, cu grădină de legumi de 1200□°.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avertizați a trimite recursurile lor, provăzute cu toate documentele, adresate comitetului parohial din Sudriaș-Jupani, la oficiul protopresbiteral din Făget, și a se înfățișa în sânta biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare.

Sudriaș-Jupani, în 19 Novembre 1900.

[73] 2—3

Comitetul parohial

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru ocuparea postului de diacon din **Lugoj** se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foaiă oficială a diecesei.

Emolumentele sunt :

1. Venitul sesiunii diaconale.
2. Pentru agendele de notariu la sinod și la comitet 300 coroane.
3. Remunerațiune din cassa bisericeii pentru ținerea a 15 cuvântări bisericeii la an 300 cor.
4. Remunerațiune din cassa cultului pentru Catechizațiune în școala capitală din loc, — 10 oare la săptămână 400.
5. Venitul stolar usuat.

Recurenții au se dovedească calificațiunea minimală prescrișă pentru candidații la parohii de clasa primă.

Recursurile instruite cu toate documentele necesare sunt a se subșterne Oficiului protopresbiteral gr. or. rom., din Lugoj până la termenul fixat.

Recurenții sunt îndatorați ase presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratoric.

Dat din ședința comitetului parohial gr. or. rom. ținută la 30 Octomvre 1900. 2—3 (74)

Dr. George Popoviciu

președinte.

Francisc Hoban

not. com.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din **Tolvădia**, protopresbiteratul Ciacovei, se escrie concurs cu termen de concurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaiă Diecesană”.

Emolumentele sunt :

1. În bani gata 600 cor.
2. Pentru lemne 36 cor.
3. Cortel liber cu grădină de ¼ juger.
4. Pentru scripturistică și tipărituri școlare 10 cor.
5. Pentru participarea la adunarea generală a reuniunii învățătorilor conf. gr. or. rom. din diecesa Caransebeșului 14 cor.
6. Pentru participarea la conferințele învățătoresci 15 cor.

7. Dela fiecare înmormântare, la care însuș va participa, 50 fil., dacă se duce mortul în sft. biserică 80 fil.

8. Cărașii grătuite, când învățătorul călătorește în afaceri oficioase și pentru aducerea lemnului.

Doritorii de a concurge la acest post sunt avertizați, ca suplicele de concurs ajustate conform statutului org. bis. și a regulamentului școlar — adresate comitetului parohial — să le subștearnă Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral.

Alegându-l învățător este îndatorat a funcționa ca cantor bis. și a purta toate lucrurile scripturistice necesare.

Concurenții sunt poftiți a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfta bis. din loc, însă nu în ziua de alegere. 1—3 (76)

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Nr. $\frac{1137}{A}$ 1900

Consurs

Comunitatea de avere, după cum a publicat sub Nr. $\frac{1137}{A}$ 1900, deschide un curs practic pentru introducerea industriei de lemnărit.

Cursul se va deschide în zilele dintâiu a lui Ianuarie 1901 în Caransebeș și va dura trei luni.

Comunitatea de avere dă spre scopul acesta, pentru 16 tineri lipsiți de mijloacele materiale, fii de ai împăduriților, care doresc a primi instrucțiune în facerea obiectelor industriale de lemn, de fiecare câte un ajutor de 16 coroane la lună, și le-ar pune la dispoziție pe lângă instrucțiune grătuită materialul și uneltele necesare pentru esercitarea în fabricatele numite.

Cei-ce doresc a se pregăti în industria de lemnărit și voesc să obțină ajutorul oferit au să se presinte în persoană la Comunitatea de avere în 31. Decembre st. n. a. c.

Caransebeș, la 13. Decembre.

(76) 1—1

Ilie Curescu m. p.
președintele com. de avere.

MERSUL TRENURILOR

Valabil dela 1 Octomvre 1900

Budapesta, gara de vest (ny. p. u.), — Orșova — Verciorova

Or. Os. Ex. I	P. I-III	P. I-III	A. I-II	P. I-III	M. II-III	Stațiunile	Or. Os. Rx. I	P. I-III	P. I-III	A. I-II	P. I-III			
1130 433	815 149	830 531	230 802	700 528	.	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	sosesc pleacă	1230 803	.	715 925	125 750	740 153	
439 545	209 357	610 823	810 924	713 854	.	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Lugos	sosesc pleacă	757 616	.	747 616	712 507	738 620	115 1131
Joi și Duminică	750	.	.	218 1242 330	.	sosesc sosesc pleacă pleacă pleacă	Buziaș M.-Alia Marginea M.-Alia Buziaș	pleacă pleacă pleacă sosesc sosesc	Mercuria și Duminică	.	150	1242	330 1242	720
547 632	402 523	831 911	929 1029	910 1032	.	pleacă pleacă	Lugos Caransebeș	sosesc pleacă	644 602	.	611 512	502 400	614 531	1123 1024
828 853	711 800 828	.	1230 1256	1221 110 138	411 543 639	pleacă pleacă sosesc	Domășnia-Cornia Băile-Herculane Orșova	pleacă pleacă pleacă	.	.	333 233 156	.	414 327 258	844 733 655
859 907	.	.	111 120	230 239	.	pleacă sosesc	Orșova Verciorova	sosesc pleacă	256 245	.	1259 1250	.	226 218	.

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.), — Timișoara — Baziaș

M. I-III	P. I-III	P. I-III	P. I-III	P. I-III	P. I-III	Stațiunile	P. I-III	P. I-III	P. I-III	P. I-III	P. I-III		
7001005 528	815 149	830 230 551 802	230 802	700 528	1005	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	sosesc pleacă	715 925	125 750	700 925	125 700 750 925	740 153
830 842	214 223	820 828	845 855	612 621	.	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Chișoda	sosesc pleacă	804 755	742 730	703 652	634 623	129 119
1030	.	552	1019	456	.	sosesc pleacă	Buziaș Buziaș	pleacă sosesc	552 1019	.	456 1030	.	.
224 251	830 857	.	.	622 651	.	pleacă sosesc	Chișoda Jebel	sosesc pleacă	754 727	.	651 622	.	118 1250
318 453	943	.	.	737 930	.	sosesc sosesc	Ciacova Boca	pleacă pleacă	656 520	.	548	.	1216 1015
1015 1216	520 656	.	.	.	548	pleacă pleacă	Boca Ciacova	sosesc sosesc	930 943	.	737	.	453 318
252 305	858 911	.	.	655 708	.	pleacă sosesc	Jebel Voitoc	sosesc pleacă	722 709	.	621 608	.	1247 1234
359 554	1010 1150	.	.	815 1011	.	sosesc sosesc	Gataia N.-Bogșa	pleacă pleacă	612 424	.	508 340	.	1103 915
915 1103	424 612	.	.	340 508	.	pleacă pleacă	N.-Bogșa Gataia	sosesc sosesc	1150 1011	.	1011 815	.	554 350
310 420	917 1023	.	.	717 827	.	pleacă sosesc	Voitoc Verșeț	sosesc pleacă	704 554	.	603 454	.	1230 1120
.	.	.	.	349 547	.	sosesc sosesc	Gataia Buziaș	pleacă pleacă	403 226	.	.	.	605 418
1023 952	.	.	.	1218 1148	.	sosesc sosesc	T.-Cubin Panciova	pleacă pleacă	201 217	.	.	.	350 401
.	217 201	.	.	401 350	.	pleacă pleacă	Panciova T.-Cubin	sosesc sosesc	952 1023	1148	1258	.	952 1023
.	226 403	.	.	418 605	.	pleacă pleacă	Buziaș Gataia	sosesc sosesc	.	.	.	.	547 349
434 504	1033 1100	.	.	837 907	.	pleacă sosesc	Verșeț Iasenova	sosesc pleacă	537 505	.	449 417	.	1115 1043
722 1046	1255	.	.	1120 306	.	sosesc sosesc	Oravița Anina	pleacă pleacă	315 1105	.	225	.	835 510
1105 222	.	.	.	225	.	pleacă pleacă	Anina Oravița	sosesc sosesc	1046 722	.	.	.	1045 722
510 550	1105 1144	.	.	913 954	.	pleacă sosesc	Iasenova Baziaș	sosesc pleacă	450 404	.	407 325	800 630	1037 955

Observări: Oarele, ce stau de a stânga stațiunilor, să se citească de sus în jos; iar cele ce stau de a dreapta de jos în sus. Timpul dela 6 oare dimineața până la 5 oare și 59 minute sara este însemnat cu sublinierea minutelor. Or. Os. = Trenul Orient-Ostende-Expres, A. = Tren accelerat, P. = Tren de persoane, M. = Tren mestecat.